עג: בהמה המקשה פרק רביעי חולין

מאי טעמא דר' יוחנן אליבא דר' מאיר. קלת קשה דשאני אכר בהמה דמדאורייתא שרי אף באכילה כדאמרינן לקמן (דף עד.) דאין להם אלא מצות פרוש וי"ל דמ"מ נעי דכמו שגזרו עליו מכמים איסור אכילה טומאה נמי היה להו לגזור:

שחיטה תנינא. תימה דאדפיך תניא טפי הוה ליה לאקשויי מינה לרים לקיש: **הוכשרו** בדמיה. אין לדקדק מדמועיל הדם להכשיר האכר אלמא לא משיב כיפול דמזה לא הוה משני מידי אלא מדבעי הכשר לקבל טומאת אוכלין קא דייק כדפירש בקונטרס אלמא אין בו טומאת אכר מן החי והייט טעמא דדם בהמה מועיל להכשיר האכר אפי' הוי כניפול משום דאמר דבהמה נעשית יד לאכר וא"ת וכיון דמדאורייתא האכר מותר באכילה לרבי יוחנן כדאמרינן בסמוך ל"ל הכשר מדם בהמה דר' יוחנן גופיה אית ליה בפירקין (לקמן דף כד:) דר"מ סבר כר' שמעון דשחיטה מכשרת ור' שמעון נמי דקאמר לא הוכשרו מפרש רב אשי בהעור והרוטב (לקמן דף קכח.) דטעמא דר"ש משום דדם לא מכשיר בשחיטה מכשרה אלא דם ושחיטה נמי לא מכשרה הואיל ואינה מתרת באכילה ואמאי והרי מתרת באכילה מן התורה וי"ל דמשום דמדאורייתא לא מכשרת שחיטה אפי' לר"ש כדאמר לעיל בפ' השוחט (דף לו:) עשאוהו כהכשר מים מדרבנן וכיון שאכר אסור מדרבנן לא מהניא ליה הכשר שחיטה אלא הויא נמי אלא מדרבנן וא"ת להנהו דמוקמי פלוגתייהו בהעור והרוטב (לקמן דף קכ:) דר"מ ור"ש בבהמה נעשית יד לאכר אי נאומז בקנון יאין גדול עולה עמו לרבי שמעון אין נעשית יד מנא להו דכיון דאיכא למימר דטעמא דרבי שמעון משום דדם לא מכשר ואמאי פליגי הרב אשי וי"ל דדייקי ליטנא דרבי שמעון דאמר לא הוכשרו ולא קאמר אין הדם מכשיר משמע אפילו היה הדם מכשיר הכא לא הוכשרו:

אי מהתיא ה"א בו'. ולעולם שחיטה עושה ניפול הקשה הרב ר' שמואל מווירדו"ן ז"ל"ל היכי קאמר ר"ש לא הוכשרו דמשמע דע"י בהמה הוא דלא הוכשרו אבל הכשר מועיל להם והא אוכל שאי אתה יכול לאכילו (ע"י) לאחרים הוא כיון דשחיטה עושה ניפול והוי בשר מן החי ואין קרוי אוכל לר"ש כדאמר בסוף העור והרוטב (לקמן דף קכט.) ולא מקבל טומאה וי"ל דר"ש לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי אוכל שאי אתה יכול לאכילו לאחרים הוא ולא מקבל טומאה אלא לדידהו אודו לי מיהת דלא הוכשרו:

סלקא דעתך אמינא הואיל ומטמא טומאה חמורה אגב אביו לא ליבעי הבשר. כדאמרינן בפרק בא סימן (נדה דף נא.) מה זרעים שאין סופם כו' קמ"ל דוקא סופו אבל תחלתו כי האי דתחלתו מטמא טומאה חמורה ואין עוד סופו לטמא טומאה חמורה משפירש צריך הכשר כך פי' בקונטרס והדין עמו שפירש כן דדוקא כשפירש צריך הכשר אבל בעודו ממונר אין צריך הכשר להצטרף לפחות מכביצה אע"ג דמעשה עץ שימש כדאמר בהעור והרוטב (לקמן דף קכט.) דהא אמרינן בסוף פ' טבול יום (זבחים דף קה.) דפרה ופרים (א) מטמאים אוכלין ומשקין מחמת שסופן לטמא טומאה חמורה ולא אמרינן מעשה עץ הוא אף על גב דטומאה חמורה שלהן אינו מעשה רחויות אוכל דאפילו העוסק בשריפת עור ועצמות מטמא בגדים וצריך לומר דטעמא דמעשה עץ שימש מהניא לכשפירש שאין סופו לטמא עוד טומאה חמורה והא דאמר בפ"ק דפסחים (דף יח.) פרה שנשחתה מי חטאת בטלו במעיה ומפרש התם דבטלו מטומאה חמורה אבל טומאה קלה מטמאים לא משיבי התם מעשה עץ לפי שמתחלתן צריכין שיהיו רחויין לשתיה ומאלא שטומאה חמורה שלהם אינה אלא מעשה רחויות לשתיית אדם שהיה בהם כבר שאל"כ לא היו רחויין להזאה ולהכי אין צריכין הכשר שרן אפי' כשאין סופן עוד לטמא טומאה חמורה: אין

בשלמא לרבי שמעון בן לקיש לדבריהם קאמר להו לדידי לא שנא אבר דעובר ולא שנא אבר דבהמה כי הדדי נינהו אלא לרבי יוחנן קשיא אלא אי אתמר הכי אתמר אמר רבי שמעון בן לקיש כמחלוקת בעוברים כך מחלוקת באיברין ורבי יוחנן אמר מחלוקת באבר דעובר אבל באבר דבהמה ד"ה אאין שחיטה עושה ניפול א"ר יוסי בר' חנינא מ"ט דרבי יוחנן אליבא דר"מ האי גופה והאי לאו גופה אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן ב) הכל מודים ג)שמיתה עושה ניפול ואין שחיטה עושה ניפול במאי עסקינן אילימא באבר דעובר מיפלג פליגי אלא באבר דבהמה מיתה תנינא שחיטה תנינא מיתה תנינא ג)בהמה הבשר צריך הכשר והאבר מטמא משום אבר מן החי ואינו מטמא משום אבר מן הנבלה דברי ר' מאיר שחיטה נמי תנינא ג)נשחטה בהמה הוכשרו בדמיה דברי ר"מ ר"ש אומר לא הוכשרו אי מהתיא ה"א מאי הוכשרו אבשר והא הוכשרו קתני מהו דתימא חד לבשר הפורש מן הבהמה וחד לבשר הפורש מן האבר ומאי אולמיה דהאי מהאי סלקא דעתך אמינא הואיל ומטמא טומאה חמורה אגב אביו אימא לא ליבעי הכשר קמשמע לן אמר רב יוסף נקוט דרב יצחק בר יוסף בידך דרבה בר בר חנה קאי כוותיה דתניא ד)ובשר בשדה טרפה לא תאכלו ד)להביא האבר והבשר המדולדלין בבהמה ובחיה ובעוף ושחטן שהן אסורין ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן אין

כשלמא לרים לקיש. דאמר באיברין נמי פליגי הא אע"ג דר' מאיר קאמר לה לא תקשה ולדבריהם דרבנן דמטהרי בעוברין ובאברין קאמר להו דאע"פ שאתם מטהרין באבר בהמה היה לכם לטמא באבר העובר שאינו גופה: **אלא לר' יוחנן.** דאמר דברי הכל אבר המדולדל טמא היכי מני ואת האבר המדולדל: **אלא אי אתמר כו'.** והך ממני' דקאמר ר"מ לא אם טהרה כו' לרים לקיש כדאמינן לדבריהם דרבנן קאמר להו ד): **אין שחיטה עושה ניפול.** וטהור מלטמא אע"פ שאסורה באכילה: **מאי טעמא דר' יוחנן אליבא דר"מ.** דנתן חילוק בין אבר בהמה לאבר העובר: **הכל מודים.** ר"מ ורבנן: **שמיתה עושה ניפול.** אבר המדולדל בבהמה ומתה המיתה מפלת אותו ואינו טמא כאבר מן הנבלה אלא כאבר מן החי והפרש יש ביניהם דאמרינן בהעור והרוטב (לקמן דף קכח:) אבר מן החי בשר הפורש ממנו טהור דאין מטמא אלא כשהוא אבר שלם בשר גידים ועצמות אבל נבלה כזית ממנה טמא אב הטומאה: **מיפלג פליגי.** ר"מ ורבנן בשחיטה: **מיפה תגינא.** דעושה ניפול: **שחיטה תגינא.** דאין עושה ניפול: **מפה בבהמה.** שהיו בה אבר ובשר מדולדלין אבר בפני עצמו ובשר בפני עצמו ומשנה היא בהעור והרוטב ב): **הבשר צריך הכשר.** מים שאם יגע בטומאה ג)יקבלנה דמיתה עושה ניפול והוה ליה בשר מן החי שהבשר הפורש ממנו טהור ואינו מטמא משום אבר מן החי: **ואינו מטמא משום אבר מן הנבלה.** שיהא בשר הפורש ממנו טמא משום דמיתה עושה ניפול ד) כמו שנגמרה נפילתה קודם שמתה: **דברי ר"מ.** ולינא דפליג עליה במיתה עושה ניפול אלא ר"ש מטהר קתני התם ומוקמינן ליה אפלוגתא אחריתי אבל ו)רבי ודאי לא פליגי עליה אף על גב דפליגי עליה בשחיטה ואמרי אין עושה ניפול גבי אבר דעובר דהא ר"מ נמי שחיטה אין עושה ניפול בבהמה סבירא ליה כרבנן כדמפרש ואזיל וקא מזיגן הכא דבמיתה מודי: **הוכשרו בדמיה.** לקבל טומאת אוכלין. אלמא סבירא ליה אין בהן טומאת עצמן כאבר מן החי דשחיטה הועילה להם אפילו לרבי מאיר דפליג באבר דעובר: **לא הוכשרו.** ולריכין הכשר אחר לקבל טומאה דקסבר אין בהמה נעשית יד לאבר להניח הכשר עליה: **אי מהתיא הוה אמינא.** כי היכי דפליג ר"מ באבר דעובר פליג נמי באבר בהמה דשחיטה עושה ניפול ומטמא כאבר מן החי: **ומאי הוכשרו.** דמשמע דאין בהן ה)טומאה דעצמה: **אבשר.** קאמר דאי נמי סבירא לן שחיטה עושה ניפול הוה ליה בשר הפורש מן החי וטהור הלכך אינטריכא דרב יצחק בר יוסף: **והא הוכשרו.** לשון רבים קאמר: **חד לבשר הפורש מן הבהמה.** שהיה מדולדל בה קודם שחיטה דדקתני האבר והבשר המדולדלין בבהמה: **וחד לבשר שיפרוש מן האבר.** לאחר שחיטה: **ומאי אולמיה.** דבשר הפורש מן האבר מהפורש מן הבהמה דאלטריך למתניה: **סד"א הואיל.** ועם האבר מטמא אדם כנבלה אימא לא תיבעי הכשר לאחר פרישתו ויקבל טומאת אוכלין בלא הכשר: **קמ"ל.** הוכשרו בדמיה דבעי הכשר. ונפקא מינה להיכא דנתחך כל האבר קודם שחיטה דלא הוכשר בדמיה ואח"כ פירש בשר ממנו דבעי הכשר. ואשמעינן דאע"ג דקי"ל במסכת נדה (דף נא.) ו) מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה ולריכין הכשר אף כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה פרט לנבלת עוף טהור שסופה לטמא טומאה חמורה אם אכלה לפיכך אין לריכה הכשר לטמא טומאת אוכלין דוקא סופו אבל תחלתו כי האי דתחלתו עמא טומאה חמורה ואין סופו לטמא טומאה חמורה משפירש לריך הכשר: **נקוט דרב יצחק כידך.** דאמר משמיה דר' יוחנן הכל מודים שאין שחיטה עושה ניפול ולא א) מיהדר לשנויי ליטנא דאמרינן בריש לר' יוחנן דברי הכל שחיטה עושה ניפול: **דרבה בר בר חנה קאי כוותיה.** משמיה דר' יוחנן: אין

עין משפט נר מצוה

מח א ב מי' פ"ב מהל' שאר אבות הטומאה הלכה ה:

מט ג מי' פ"ה מהל' מאכלות אסורות הל' ו סמג לאוין קלב טוש"ע יו"ד סי' סב סעיף ג:

שיטה מקובצת

א) הכל מודים שמיתה עושה ניפול. נ"ב עי' תוס' מנחות דף ע' ע"א: ב) ולר' יוחנן לדברי הכל קאמר להו. נ"ב לא נמצא בספרי כ"י: ג) יקבלנה דמיתה עושה ניפול והו"ל בשר מן החי שהוא טהור מלטמא. הס"ד: ומה"ד טמא משום אבר מן החי שהבשר הפורש ממנו טהור. הס"ד: ומה"ד ראינו טמא משום אבר מן הנבלה וכו': ד) עושה ניפול והו"ל כמי שנגמרה נפילתה: ה) דמשמע דאין בהן טומאת עצמן הס"ד:

רבינו גרשום

בשלמא לר"ש בן לקיש לדבריהם דרבנן קאמר להו. כלומר מה דאמר להו לא אם טהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל בה כלומר דלרבנן כשם שמטהרין אבר דעובר כך מטהרין אבר המדולדל בבהמה: אלא לר' יוחנן דאמר. אבל באבר דבהמה דברי הכל שחיטה עושה ניפול ונבלה היא אפי' שחט אמו למאן קאמר ר"מ לא אם טהרה שחיטת טרפה אותה ואת האבר המדולדל: אבל באבר דבהמה אין שחיטה עושה ניפול. וכוללו השחיטה עמה (ומטהרו) מידי נבלה: ומה דתניא אמר להן ר"ש לחכמים לא אם טהרה שחיטת טרפה אותה (ואת האבר המדולדל שבה) לר' יוחנן לדברי הכל אמר להן בין לדידיה בין לחכמים: האי גופיה והאי לאו גופיה. כלומר אבר דבהמה גופיה לפיכך כוללו בשחיטה ומטהרו והאי לאו גופיה אבר דעובר: הכל מודים שמיתה עושה ניפול. כלומר שאם נדלדל אבר בבהמה ומתה שמיתה עושה ניפול ואין כוללת האבר המדולדל בה במיתה ואין מטמא האבר משום נבלה אלא משום אבר מן החי דחשיב כשמתה כמי שנפל האבר ממנה קודם מיתה ואבר מן החי אינו מטמא אלא במוקדשין: ואין שחיטה עושה ניפול דאם אבר מדולדל בבהמה ושחט הבהמה כוללת השחיטה האבר ומטהרתו מידי נבלה: אילימא באבר דעובר מיפלג פליגי במתני' בשחט את אמו ואח"כ תתכו כו'. דר"מ סבר שחיטה עושה ניפול ואין כוללת האבר [עמה] והרי נבלה ורבנן סברי אין מטמא משום נבלה: מיתה דאגן מתה הבהמה הבשר המדולדל צריך הכשר. ואם אין מוכשר לא מטמא דמיתה עושה ניפול ואין כוללתו עמה: שחיטה נמי תנינא. נשחטה הבהמה הוכשרו בדמיה

מסורת הש"ס

א) [לקמן עד. קכט. קכט:]. ב) לקמן קמ:. ג) [ולקמן דף עו:]. ד) [ולר' יוחנן לדברי הכל קאמר להו] כל"ל מס"ר. ה) [לקמן קכ:]. ו) [כ"ל רבנן]. ז) [ולקמן קכח.].

תורה אור השלם

ו. ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשלכון אתו: שמות כב ל

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אי וכו' אא"ב היכי קאבר ר"ש. תמוה לי הא בפסוקו לק"מ דהכי משמע דהא ס"ל כר"ל דכך מחלוקת בעוברין ולר"מ עושה ניפול. אבל ר"ש נאמת ס"ל דאין עושה ניפול ובהסיבה האלרמי:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה סלקא וכי' יפרים הנשרפים מטומאים:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) ש"י ד"ה נקוט דר"י כידך וכי' עושה ניפול ולא מיהדר לבנויי וכו' כל"ל:

מוסף רש"י

הבשר. שנתלדל, צריך הכשר. לקבל טומאה מן הסרן אם לא הוכשר המדולדל, דטומאת נבלה אין כי כתאמר דמיתה עושה ניפול ואינו כמתנבל עתה כמיתתה אלא כפרוש מחיים וכבר הפרש מן החי טהור (לקמן קכ:). והאבר מטמא משום אבר מן החי. כדפרישית טעמא, דמיתה עושה ניפול כמי שנופל כמוך למיתה ואינו נבלה, הלכך אינו מטמא משום נבלה, וגמרא מפרש מאי איכא בין אבר מן החי לאבר מן הנבלה [שם]. בשחיטה בהמה. שהרי (האבר) הבשר המדולדלין) מלטמא עוד משום נבלה, ואע"פ שאסורין באכילה כדאמרינן מוכשר בשרה טרפה, מיהו נבלה טהרו דאין שחיטה עושה ניפול ויוכשרו המדולדלים בבהמה אבר אחר [שם].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com